

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 6.

Fylke: *Büskunnd.*

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: *Sigdal*Emne: *Folkelige onirikkinstrument.*

Bygdelag:

Oppskr. av: *Vils Stillebrud.*

Gard:

(adresse): *Presten, Sigdal.*

G.nr.

Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

Denne oppskriften er mest etter opplysninger fått av eldre folk i bygden.

Felle er kjent i Sigdal.

Den blir kalt „flaffela“ eller „Duisingfela“
Den kom antagelig i bruk her i byggen-
selsken av det 18. århundre, men ikke
kjent kan den kom ifra.

Flaffela har ikke vært særlig meget
brukt i forhold til hardingfela. Den
blir brukt litt i skytekarpet og
sammen med trekkspill.

Flaffela er hovedsakelig inntekjent.

Hardingfela er godt kjent. Den blir
kalt „hardangerfela“ eller „hardingfela“.
De forskjellige deler på hardingfela
blir på bygdemålet kalt:

Bålu (bunn), Tråskun (sargen), Lökket
(lokket), brüene (fingerbrett), hüggi (hode)
Skriivar, kashjälki (lud a), Gyöpinni-
(lydpinne) —

og stall (etale mosebist), kaga (iv) (bage)

Truls Prym forteller at hardingfela antagelig blev kjent i dalen omkring 1770-80 årene og at "Bratterudfelen" (Kinnudal) var av de første som kom til dalen.

Hardingfela blir fremdeles brukt, om enn mindre enn før, da trekspeilet har tatt overhånd i det senere.

Det har vært og er fremdeles felle-
makerer i bygden, men Telemarksfelen
blir nå mest brukt.

Når bygdefelle laget i 1827 har følgende mål: Fellekroppens lengde: 34 cm
bredde: 17 cm høyde 7 cm, hel lengde:
57 cm. Bærens lengde 55 cm.

Det blev brukt 4 mm og 4 inderstringer.
Tarmstrungen (D og G) blev før belagt
med et lag av ~~romme~~ enkelt bygde-
folk som hadde spesielle "Strunglegg".
Nå blir strungen klinkjeigt ferdige.

Felen blev laget av bjerk, lønn, or
(svartor) og gran. Bærene blev gjalagt
kvikkehorn med skjell og beininnlegg.

Det hovedsakelige verktøy til
fellemakeriet var kniv og "Skjejern" (et
knivblad som var høyde krumt).

I det senere er felen laget etter stavn
modeller.

De fleste spillere holder fela
omtrent kringa, når de spiller. Eldre spil-
lere holder den bare på den ene
sida, så de bruker ikke hakebrett.

Eldre folk forteller at i sin ungdom-

- blev fela. bestandig brukt i bryllup,
spilte bryllupsfolket til og fra kirken
og til dans i bryllupsgården.

Korkelt av felenakerene prydet fl.
me med roser og skjellbelegg.

I forrige århundre, omkring 1850, leude
her mange flinke spillere. Noen av
de best kjente er:

Konrad Pausrud (sønn av spillereisen -
Guttorm Grimelid.) Nord Kringstad,
Ole Gindarsen Bidahl, Ole Spellemanns-
plassen (moguttun), (Laggedal) Litt senere
leude Helge Reistad.

Også idag, her bygden mange flinke
spillere, både eldre og yngre, som
holder hardingfelemusikken ved like.

„Kjakkelharpje“ er ikke kjent her.

„Vantig harpe“ er heller ikke kjent.

„Langeleik“ har, etter sikker opplys-
ning, vært brukt i ca år 1700. Den
blev her kalt „Langeleq“

Lær og historisamler Andreas Yörck
har funnet en skrinelse fra bygden, hvor
det var omtalt en episode om en kvinne,
og i denne forbindelse var det nevnt at
hinn „Opprettede Langeleq“.

Flere opplysninger er ikke funnet om
Langeleiken.

„Hjermle“ er ikke kjent.

x Laggedal er annekts til Sigdal herred.

4
"Salmodikon" er kjent her i fra 1837.
Det blev da innkjøpt 10 stk til folketsko-
lene i bygden, hvor den blev benyttet
ved sangundervisning.

Blev også brukt en del privat. Delvis
laget i bygden.

Salmodikon er ikke i bruk her lenger.

"Ropar" er ikke kjent.

"Lur" blev brukt litt for en 50-60 år
siden, helst på fjellet. Den blev laget
av sneur. Nå er den ikke i
bruk.

"Prillarhorn" blev brukt her for om-
 trent en mannsalder siden. Eldre folk
forteller at de brukte den i gjesteskogen
da de var guttinger. 5-6 grillekull.
Prillarhorn blir ikke brukt nå.

Fløyter er kjent her, og var meget
brukt for en mannsalder siden.

"Seljefløyten" hadde ikke grillekull,
så tonen blev laget med fingrene ved
endåpningen og med blåsestyrken.

"Ljøfløyten" var laget av tre, med
6-7 grillekull.

"Blekkfløyten" blev også brukt. Nå blir
det mest ikke brukt fløyter her.

"Sekkepiper" er ikke brukt her.

"Münsharpe" var meget brukt her i vår ungdom sin gamle folk.

Den Nymedal, Gullek Pissjorden, som var bosatt i Sigdal, laget münsharper og solgte.

Münsharpe blev brukt også til dansemusikk. Den er ikke lenger i bruk her.

"Spikerfelle" er antagelig ikke brukt her.

"Kromme" er lite brukt.

De byinstrument er det "trekk-spillet" som blir mest brukt her.

Det er allmøndelig brukt til dansemusikk i det senere. Bygdefolket spiller også på trekkspill.

I førstningen var det en og forader trekkspill som blev brukt og på disse blev det spillet gamle låter, t. a. springer.

Trekkspillet har ført med sig, ny musikk til bygden, men denne musikkem blir ikke spilt på de gamle instrument.

De larminstrument har "kråke-smelle" var brukt her, til og skrumme der med.

De mellomalderslige musikkinstrument, er ingen stikk kjent fra Sigdal.